

Adni az egyik kezünkkel, visszavenni a másikkal:

Európa szerepe a fejlődő országokból történő,
adózással kapcsolatos tőkeáramlásban

Kivonat

2013. december 16.

Vezetői összefoglaló

Az adózással kapcsolatos tőkeáramlás világszerte komoly problémát jelent, különösen a legszegényebbek számára, akik ezen gyakorlat következtében méltánytalanul több milliárd eurót veszítenek évente. Európában az illegális, illetve jogszerű adóelkerülés által okozott veszteséget 1 billió euróra becsülik évente.¹ A világ legfejlettebb országai pedig konzervatívabb becslések szerint is 660 és 870 milliárd euró közötti összegeket vesztenek évente a törvényellenes pénzáramlások miatt, főleg a multinacionális vállalatok illegális adóelkerülése következtében.

A jelentés tizenhárom európai ország civil szervezeteinek közös munkája, egyben az első a tervezett, három egymást követő évben kiadandó jelentések közül. A jelentésben a civil szervezetek vizsgálják az egyes országoknak az adózással kapcsolatos tőkeáramlásra vonatkozó közpolitikáit, a pénzmosás, valamint a jogszerű és illegális adóelkerülés problémájának megoldása érdekében elfogadott kormányzati intézkedéseket, illetve a kormányoknak az említett problémákat potenciálisan megoldani tudó, EU jogszabályokra vonatkozó hozzáállását. Kiemelik az európai vezetőknek a témában kifejtett erőfeszítéseit, annak hiányosságait, és egyúttal javaslatot tesznek a probléma megoldásához vezető utakra.

A jelentés arra jut, hogy jelentős szakadék tátong a kormányok által hangoztatott, idevonatkozó politikai retorika és a cselekvéseik között. Ez különösen a fejlődő országokra nézve jár káros hatással. Konkrétan az alábbiakat állapítja meg a jelentés:

- Egyik vizsgált kormány sem követeli meg a vállalatoktól az adózással kapcsolatos átláthatóság kellő szintjét, mivel egyik kormány sem vezette be átfogóan a multinacionális vállalatokra vonatkozó országonkénti pénzügyi jelentés követelményét.
- A vizsgált kormányok többsége nem hajlik arra, hogy nyilvánosan hozzáférhetővé tegye a joghatóságuk alatt nyilvántartott vállalatok, vagyonkezelők vagy alapítványok haszonélvezeti tulajdonosaira vonatkozó információkat.
- Ritkán érhetőek el nyilvánosan azok az adatok, amelyek révén nyomon lehet követni azon, adóügyekkel kapcsolatos információkat, amelyeket a kormányok egymást között kicserélnek. Emellett ezen jelentés megállapításaiból az is kiderül, hogy a déli félteke országai per pillanat nem vesznek részt az információ csere fent említett formájában.

Egyik vizsgált kormány sem támogatja a fejlődő országok egyenlő jogokkal történő bevonását a területet érintő közpolitika-alkotásba. Minden ország az Európai Unió idevonatkozó álláspontját támogatja, miszerint a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD) legyen a vezető döntéshozatali fórum ebben a kérdésben. Teszik ezt annak ellenére, hogy aggályok állnak fenn az OECD-nek a jelen feladat végrehajtására vonatkozó legitimitását illetően, valamint annak kapcsán, hogy a déli félteke országainak nincs döntéshozatali jogköre ezen a területen.

A jelentés összefoglaló áttekintése

Globális áttekintés

A jelentés egy globális áttekintéssel kezdődik, amely vázolja a probléma kiterjedését, valamint annak súlyos hatását a legszegényebb országokban uralkodó szegénység csökkentésére irányuló erőfeszítésekre. Megvizsgál néhány, az adózással kapcsolatos tőkeáramlás területén alkalmazható változtatási lehetőséget. Jelenleg a leggazdagabb országok - amelyek közül néhányban offshore központ is található - irányítják a folyamatot a G20-on és az OECD-n keresztül. Ám a jelentés rámutat néhány fontos, uniós szintű politikai lehetőségre, amelyeket meg kellene ragadniuk a tagállamoknak. A globális áttekintés fejezet továbbá kiemeli az olyan szabályok és közpolitikák megvalósításának szükségszerűségét is, amelyek összhangban vannak a szegénység felszámolására irányuló nemzetközi kötelezettségvállalásokkal és segítik azokat. Végezetül hangsúlyozza, hogy a valós eredmények biztosítása érdekében kiemelt jelentőséggel bír, hogy a következő években a legszegényebb országok kormányzatainak valós döntéshozatali jogköre legyen e témában és központi résztvevők legyenek a megoldások azonosításában.

Ország-jelentések

Az egyes ország-jelentések áttekintést nyújt a projektben résztvevő országok kormányzati álláspontjairól az illegális, valamint a jogszerű, de agresszív adóelkerüléssel kapcsolatban. Az egyes fejezetek emellett feltérképezik a fennálló uniós és globális politikaalkotási folyamatokat. Megvizsgálják nagy horderejű adóelkerülési eseteket, amelyek közül néhány hozzájárult az adózással kapcsolatos tőkeáramlás elleni harc melletti nagyobb politikai szerepvállaláshoz. Mindazonáltal a jelentés kiemeli a kormányzatok retorikája és cselekvése közötti komoly eltéréseket is. Az Egyesült Királyságban például a pénzügyi kérdésekben történő együttműködés jelentőségét kiemelő politikai retorika ellenére az ország kormánya arra fektette a legnagyobb hangsúlyt, hogy az Egyesült Királyság rendelkezzen a "legversenyképesebb" adószerkezettel a G20-ban.

Az ország-jelentések második része a nemzeti pénzmosás elleni szabályozásokat vizsgálja, beleértve a legutóbbi Pénzügyi Akciócsoport (Financial Action Task Force, FATF) által végzett értékelés eredményeit. Megvizsgálja, hogy az e téren megvalósuló erőfeszítések hogyan oszlanak meg az érintett minisztériumok között, valamint hogy az illegális adóelkerülésből származó bevételek tisztára mosása bűncselekménynek minősül-e.

Kivizsgálásra kerül az adott országokban uralkodó átláthatósági színvonal a vállalatok adóbefizetései, azok haszonélvezeti tulajdona, valamint az országokénti jelentéstétel vonatkozásában. A legtöbb vizsgált országban vannak nyilvántartások vagy egyéb olyan megoldások, amelyek révén a tulajdonosokra vonatkozó információkat gyűjtene, vagy amelyekkel a bankokat kötelezik ezek nyilvántartására. Ám ezek az információk csak ritkán érhetőek el a nyilvánosság által, és nem tűnik úgy, hogy az elérhető adatok jobb szabályozást alapoznának meg.

Az egyes ország-jelentések negyedik alfejezete az egyes országoknak a jelenleg tárgyalt EU-s szabályozásokkal kapcsolatos álláspontját vizsgálja, feltérképezve a véleményüket három konkrét, kulcsfontosságú javaslatról:

1. Nyilvános hozzáférés a haszonélvezeti tulajdonra vonatkozó információkhoz az EU negyedik pénzmosás elleni irányelvének keretében
2. Az illegális adóelkerülés legyen a pénzmosás alpbűncselekményévé nyilvánítva az EU negyedik pénzmosás elleni irányelvében
3. A nagyvállalatok országokénti jelentéstételi kötelezettsége kerüljön be a nem pénzügyi beszámolásról szóló számviteli irányelv (Accounting Directive on Non-Financial Reporting) folyamatban lévő módosításába.

A vizsgált kormányok között vegyes a fent javasolt irányelv-módosítások megítélése. A francia kormány például fellép a minden szektorra kiterjedő országokénti jelentéstételi kötelezettségre vonatkozó EU szabályozás mellett, de csak a legnagyobb vállalatokra terjesztené ki azt. Mindazonáltal még ebben a formában is csak nagyon kevés kormány fejezte ki támogatását ezzel kapcsolatban, és sem otthon, sem EU-s szinten nem tűnnek fel a téma aktív szószólójaként.

A legtöbb kormányzat elismeri a nagyobb transzparencia szükségességét a vállalatok, vagyonkezelők és alapítványok haszonélvezeti tulajdonosainak vonatkozásában, de nem mennek el odáig, hogy elismerjék ezen információk nyilvános hozzáférhetőségének jelentős előnyeit.

4. Az illegális adóelkerülésnek a pénzmosás alpbűncselekményévé² nyilvánítása kapcsán a jelentésünk megállapítja, hogy ez már bevezetésre került több vizsgált államban is, de a többség azt is támogatja, hogy az EU negyedik pénzmosás elleni irányelvének részévé váljon.

A nemzetközi szabályozások döntéshozatali folyamatait illetően arra jut a jelentés, hogy bár egy néhány, inkább csekély számú kormány támogatja a fejlődő országok bevonását, a vizsgált kormányok közül egyik sem állt ki az adózással kapcsolatos tőkeáramlással foglalkozó ENSZ testület megerősítése mellett.

Végezetül az országokra vonatkozó fejezetekben megvizsgáljuk az egyes országoknak a hivatalos fejlesztési segélyek (Official Development Assistance, ODA) kapcsán manifesztálódó megközelítését az adózással kapcsolatos tőkeáramláshoz. Egyes vizsgált országok fejlesztési stratégiájában tükröződik azon felismerés, hogy a fejlődő országok belső erőforrásainak mozgósítására szükség van, valamint az is, hogy a tőkeáramlás szerepet játszik az idevonatkozó erőfeszítések aláírásában. Egyes országokban a pénzügyminisztériumok közvetlenül részt vesznek a politikák fejlesztési célú koherenciájának alakításában az ODA programok kapcsán, vegyes eredménnyel. A legtöbb esetben totális a kudarccal a fejlődő országokkal kapcsolatos adóigazságosság szempontjainak a kormányzati döntéshozatal teljes skáláját lefedő érvényesítését illetően. A legrosszabb esetekben a vizsgált országok adópolitikája merőben ellentmond a fejlesztési együttműködési stratégiáknak. Más szóval az EU tagállamok a másik kezükkel elveszik az, amit az egyikkel adtak.

Ajánlások

A jelentés felhívja az összes EU tagállamot a következő intézkedések meghozatalára:

- Az EU egészére kiterjedő szabályok elfogadása, miszerint létrehozandóak nyilvánosan hozzáférhető regiszterek a vállalatok, vagyonkezelők és alapítványok haszonélvezeti tulajdonosairól.
- A nagyvállatokra vonatkozó teljes országonkénti jelentéstételi kötelezettség bevezetése,³ amely egyebek közt a következőkre terjedne ki:
 - A vállalat (vagy vállalat csoport) nemzetközi áttekintése: Minden egyes olyan ország megnevezése, amelyben jelen van, valamint az összes leányvállalatának neve minden egyes olyan országban, ahol jelen van
 - A vállalatcsoport pénzügyi teljesítménye minden olyan országban, ahol jelen van, megkülönböztetve a vállalatcsoporton belüli értékesítést a más vállalatoknak történő értékesítésektől, valamint feltüntetve a nyereségét, értékesítéseket, beszerzéseket és bérköltségeket
 - A vagyonának, azaz minden, a vállalat tulajdonában álló vagyontárgy értékének és fenntartási költségének feltüntetése minden egyes országban
 - Az adózással kapcsolatos információk, vagyis az adókötelezettségek és az egyes konkrét adók szerint befizetett összegek közzététele
 - Az illegális adóelkerülésnek a pénzmosás alaphűncselekményévé minősítése
 - Mechanizmusok kidolgozása annak érdekében, hogy fel lehessen mérni az adózással kapcsolatos tőkeáramlás hatását a fejlődő országokra, valamint a nemzeti adópolitikák határon átnyúló hatásainak vizsgálata a politikák fejlesztési célú koherenciájának növelése érdekében

Továbbá felhívjuk az európai kormányokat, hogy:

- Proaktívan támogassák az automatikus információcserére vonatkozó globális standard létrehozását, amely magába foglalna egy átmeneti időszakot is olyan fejlődő országok számára, amelyek az ehhez szükséges adminisztratív kapacitások hiányában jelenleg nem tudnak megfelelni a kölcsönös automatikus információcsere követelményének
- A fejlődő országokkal közösen végezzenek egy alapos kutatást a fennálló nemzetközi adórendszer alapvető alternatíváinak - mint például az egységes adózás (unitary taxation) - előnyeiről, kockázatairól és megvalósíthatóságáról, különös tekintettel ezeknek a fejlődő országokra várhatóan kifejtett hatásaira
- Egy kormányközi adófórum felállítására az ENSZ égisze alatt. Ennek a fórumnak kellene a fennálló adópolitikával kapcsolatos döntéshozóvá válnia, és rajta keresztül kellene biztosítani, hogy a fejlődő országok egyenlően tudjanak részt venni a hatályos nemzetközi adószabályok globális reformjában.

Globális áttekintés

Miközben a világ a gazdasági válság hatásainak leküzdésével van elfoglalva, az adózással kapcsolatos tőkeáramlás továbbra is égetően szükséges pénzügyi erőforrásokat térít el a déli félteke legszegényebb országai egy részének állampolgáraitól és társadalmaitól. Ezeket az erőforrásokat offshore országokba és területekre vagy titkos bankszámlákra irányítják át, amelyeket a világ leggazdagabb országaiból működtetnek. Ez a javaknak a szegényektől a gazdagok felé irányuló nagyszabású újraelosztását valósítja meg, és mértéke jelentősen meghaladja a déli félteke országainak nyújtott, amúgy is csökkenő állami fejlesztési segélyek értékét.

Az adócsalás és az adóelkerülés globális kihívások, amelyek mindnyájunkra hatással vannak. Az adóköteles nyereségeket különböző adózási joghatóságokba és offshore központokba helyezik át, olyan helyekre, amelyek titoktartást vagy olyan különleges vállalati szerkezeteket kínálnak, amelyek az adóelkerülést segítik elő. Ez erodálja a belföldi adóalapot az adóbevételek korlátozásával és valós problémákat teremt társadalminkban, hiszen azoknak szüksége van az adózásra a közjavak és közszolgáltatások finanszírozása érdekében.

Az Európai Bizottság becslése szerint az adócsalás, illetve adóelkerülés által okozott bevételkiesés csak Európában elérheti az évi egy billió eurót⁴. Konzervatív becslések szerint is évi 660-870 milliárd eurót veszíthetnek a világ fejlődő országai az illegális tőkeáramlások, azon belül is főleg a multinacionális vállalatok által folytatott adócsalás következtében⁵. És ebben a számban nincs benne az olyan további, adózással kapcsolatos tőkeáramlás, amely azokból az adóelkerülési gyakorlatokból ered, amelyek eredményeként potenciálisan semmilyen adót sem kell befizetni.⁶

A Christian Aid becslése szerint a fejlődő világnak az adócsalás mindössze két formája – a helytelen transzferárazás és a hamis számlázás – évente több mint 100 milliárd euróba kerül, ami több, mint amit ezek az országok évente segély formájában kapnak⁷. Bár a segélyek kritikus eszközök a szegénység elleni küzdelem finanszírozásában, ezek a csillagászati adókiesések pont azok az erőforrások lehetnének, amelyekkel a fejlődő országok sorsát jobbra lehetne fordítani. Csak a nagyságrendek érzékeltetéséhez: a malária megelőzésének, diagnosztizálásának és kezelésének költségeit 3,8 milliárd euróra becsülik éves szinten. Jelenleg ezen pénzügyi összegnek kevesebb mint a fele áll rendelkezésre. A malária még mindig a gyermekhalandóság egyik legfőbb oka a világ legkevésbé fejlett országaiban. A malária elleni küzdelem területén elért sokévnnyi siker után, az ENSZ most ismét figyelmeztet, hogy a betegség újbóli elterjedésének komoly veszélye fenyeget⁸. Elmozdulva a konkrétumok szintjéről, a Millenniumi Fejlesztési Célok (Millennium Development Goals, MDG-k) teljesítése kapcsán is jelentős, éves szinten 112 milliárd eurót meghaladó pénzügyi hiánnyal küzdenek a fejlődő országok. Az MDG-k alapvető társadalmi javak megteremtését célozzák meg, például az oktatás, az egészségügy, a víz- és közhigiéncia és az élelmezésbiztonság terén⁹.

Pénzügyi válság és a megszorítások

Jelenleg világszerte a legtöbb kormány azzal küzd, hogy a világot továbbra is sújtó válság közepette kellő forrásokra tegyen szert az adózásból. Az Initiative for Policy Dialogue (Kezdeményezés a Közpolitikai Párbeszédért) és a South Centre (Déli Központ) szervezetek közös tanulmányukban arra jutottak, hogy a világ népességének 80%-át érinteni fogják a megszorítások 2013-ban. Egyúttal arra számítanak, hogy ez a szám 90%-ra fog nőni 2015-ig. A tanulmányból az is kiderül, hogy a déli félteke országait sújtják a legsúlyosabban a költségvetési megvonások¹⁰.

Eddig 98 ország vezetett be bérplafont vagy bércsökkenéseket, ideértve az oktatási és közegészségügyi szektorra vonatkozó intézkedéseket; 86 országban dolgoznak a nyugdírendszer "reformján"; 80 ország a szociális biztonsági hálót vizsgálja felül; és 100 ország gondolja újra és csökkenti az állami támogatások mértékét, beleértve az élelmiszertermékek támogatását¹¹. Mindeközben még mindig nagyszabású vagyonekat menekítenek ki adócsalás és adóelkerülés révén, és egyre több ember csúszik le a szegénységbe, míg mások egyre gazdagabbá válnak azáltal, hogy kivonják magukat az adózás alól.

Ki fizet adót?

Válság idején visszaesnek az állam adóbevételei. Ennélfogva nehezebbé válik az alapvető közszolgáltatások biztosítása, az útfenntartás, az iskolák, középületek és általában az infrastruktúra finanszírozása. Függetlenül attól, hogy egy adott ország szegény-e vagy gazdag, az adók feltétlenül szükségesek a hathatós kormányzás biztosításához, és emellett növelik a kormány elszámoltathatóságát is.

A fizetési képesség szerinti adófizetés a legalapvetőbb kötelezettségek egyike, és mint olyan, a társadalom működésének egyik sarokköve. Az agresszív adóelkerülés egy alapvetően társadalom-ellenes cselekmény.

Az Eurostat 2013-as, adózási trendekre vonatkozó felmérése szerint az Európai Unió 27 tagállamában (Horvátországot nem szerepelt az elemzésben) jelenleg az adóbevételek majdnem felét a munkára kivetett adókból szedik be, körülbelül egy harmadát pedig a fogyasztási adókból, beleértve az általános forgalmi, illetve hozzáadott érték adókat (Value Added Tax, VAT). A tőke adóztatása az európai adóbevételeknek körülbelül az ötödét teszi ki¹². Nemzetközi szinten drámai mértékben nőtt az olyan fogyasztási adók, mint a VAT vagy a termék- és szolgáltatási adó (Goods and Services Tax, GST) szerepe, mind a tekintetben, hogy hány országban vetnek ki ilyet, mind pedig az összes adóbevétel belüli megoszlás tekintetében¹³. Eközben a társasági adó Afrika kivételével minden térségben csökken¹⁴. A fogyasztási adók aránytalanul terhelik a legszegényebbeket, mivel azok a rendelkezésre álló pénzek nagyobb részét érintik - azaz olyan pénzeket, amelyeket a szegények elsősorban élelmiszerre és egyéb, a napi szükségleteiket fedező termékekre költenek. A legszegényebbek adó hozzájárulásainak növelése – legyen az közvetlen vagy közvetett - jelentős hatással járhat az élelmezésbiztonságukra, illetve általában az életszínvonalukra.

És ki nem fizet adót?

A közelmúltban jelentős közfigyelem irányult a multinacionális vállalatok adóelkerülésére, ami többek között olyan nagy márkaneveket is érintett, mint a Starbucks, a Google, az Amazon és az Apple, amelyek heves kritika tárgyává váltak. Európa-szerte közfelháborodást váltottak ki azok a hírek, mely szerint a Starbucks az Egyesült Királyságban 1998 óta 3,5 milliárd euróra rúgó értékesítései után kevesebb mint 1%-nyi adót fizetett^{15,16}. A multinacionális vállalatok adófizetés alóli kibújást célzó gyakorlata keretében alkalmazott kreatív eszközök aggályokat keltenek, még hozzá a tekintetben, hogy nem emelkednek-e emiatt aránytalanul az adóterhek más területeken, illetve nem vonódnak-e ki emiatt pénzügyi erőforrások olyan gazdaságokból, amelyek eleve küszködnek a válság hatásának leküzdésével és ennek érdekében szigorú megszorításokkal sújtják a népet és a társadalmat.

Különösen a multinacionális cégek húznak hasznot a különböző adózási rendszerekkel rendelkező országokon és területeken átívelő, ún. "agresszív adótervezésből". A kis- és középvállalkozások nem tudják felvenni a "versenyt" ezekkel a gyakorlatokkal, mivel nem áll módjukban kitelepíteni az adótervezésüket ilyen szakértőkhöz, vagy egyszerűen a földrajzi helyzetük nem teszi lehetővé, hogy különböző országokon vagy területeken keresztül mozgassák nyereségüket. A legtöbb családi vezetés alatt álló vállalat csak az adott ország gazdaságán belül működik, és így nem tud az "adóversenynek" a multinacionális nagyvállalatok által űzött formáiban részt venni.

Bár nem minden szereplő tanúsít ilyen jellegű magatartást, a jelenség a világ minden országát érinti. A fejlődő országok éppúgy küszködnek a multinacionális vállalatok arra irányuló törekvéseitől, hogy kibújjanak az adófizetés alól, mint a fejlett országok. Sőt, a fejlődő országokban a világ legszegényebbjai érzik meg leginkább a kieső adóbevételek hatását, hiszen ők különösen rá vannak szorulva a közsférára, mint az oktatás, az egészségügy és az alapvető szociális szolgáltatásokat biztosító ágazatra.

Édes semmiségek

Az Édes semmiségek c. jelentésében az ActionAid arra derített fényt, hogy az Associated British Foods (ABF), egy egyesült királyságbeli élelmiszeripari óriásvállalat, zambiai leányvállalatán, a Zambia Sugar Kft.-n keresztül évente 200 millió dollárnyi, rekordszintű forgalmat valósított meg, amiből 18 millió dollár nyereséget ért el. Ám a cég ennek ellenére a jövedelmének kevesebb mint 0,5%-át fizette be adó formájában a zambiai kormánynak. Hogy ezt megvalósítsa, a Zambia Sugar Kft. egy sor kreatív – és egyébként törvényes – adóelkerülési taktikához folyamodott.

Így például a vállalat közel 2,6 millió dollár értékben vásárolt "beszerzési és menedzsment díjakat" egy ír testvérvállalattól, amelynek a saját, auditált pénzügyi beszámolója szerint nincs is alkalmazottja Írországban¹⁷. Az ABF tagadta, hogy a Zambia Sugar azért fizetett volna díjakat a vállalatcsoport más cégeinek, hogy az adóját csökkentse, és azt állította, hogy a szóban forgó kifizetések exportszolgáltatásokra, a csoporton kívüli alvállalkozókra és Zambiában élő külföldi személyzetre költötték, aminek semmi köze nem volt az adótervezéshez. A jelentés azt is megállapította, hogy a vállalat államközi szerződésekből eredő kikapukat, adóparadicsomokat is kihasznált, valamint azt a lehetőséget is megragadta, hogy a vállalat tulajdoni viszonyait átszervezze és homályossá tegye ír, mauritiusi és holland holdingtársaságok közbeiktatásával. A Zambiai Adóhatóság ellen folytatott pereskedés folytán pedig a vállalat elnyerte azt a jogot is, hogy a jövedelmét "mezőgazdasági jövedelemként" sorolhatta be, aminek révén kihasználhatta az eredetileg zambiai gazdákra szabott adókedvezményeket is¹⁸.

Ennek eredményeképp egy olyan vállalattal állunk szemben, amely az ActionAid számításai szerint 2008 és 2010 között abszolút értékben kevesebb adót fizetett, mint egy zambiai mezőgazdasági munkás, miközben magas nyereségre tett szert az afrikai és európai piac számára készített cukor révén. Az ActionAid becslése szerint az az adóbevételek, amelyet a zambiai kormány elvesztett a vállalat adóparadicsommal kapcsolatos tranzakciói miatt, elegendő lenne ahhoz, hogy 12 percenként beiskolázhasson egy-egy gyermeket¹⁹.

Egyre nagyobb figyelem összpontosul a jómódú egyénekre, akik adóparadicsomokban rejtik el vagyonukat és így profitálnak az adózás alól való kibújásból. 2013-ban a világ a botrányok egész sorozatával szembesült, amelyek keretében kiderült: a nemzetközi adóparadicsomokban dollár milliárdokat rejtettek el. Az International Consortium of Investigative Journalists (Oknyomozó Újságírók Nemzetközi Konzorciuma) kétmillió kiszivárogtatott dokumentumon rágta át magát, és 260 gigabyte mennyiségű adatot foglalt össze²⁰. Az általuk felszínre hozott információhalmaz 170 országot érintett világszerte és az egymással összefonódó, kiüresített vállalatok és rejtett bankszámlák mesterséges hálózatát tárta fel, amelynek célja az, hogy az adóhatóságokat és az állampolgárokat összezavarja, megtéveszse és zsákutcába terelje az adózási viszonyok vizsgálata során.

Ez a globális szintű pénzügyi botrány, amely gyorsan az "offshore leak", vagyis offshore szivárogtatás elnevezést kapta, sok részletet foglalt magába arról, hogy nagy európai bankok – köztük a PNB Paribas és a Crédit Agricole²¹ valamint a legnagyobb német bank, a Deutsche Bank²² – kiüresített társaságokat hoztak létre offshore adóparadicsomokban, annak érdekében, hogy a klienseinek pénzügyi titoktartást és alacsony vagy történetesen nulla adókötelezettséget biztosítsanak.

Az Egyesült Királyságban egy ismeretlen személyről kiderült, hogy papíron több mint 1200 vállalat igazgatója. Ez a szám olyan magas, hogy rögtön gyanakvást váltott ki és vitát gerjesztett a kiüresített vállalatok tulajdonosi viszonyainak manipulációja, valamint a pénzmosás témájában²³. A válság sújtotta Görögországban pedig több mint száz olyan görög tulajdonban lévő offshore vállalatot találtak újságírók, amelyek ismeretlenek voltak a görög hatóságok előtt²⁴.

Az adóparadicsomok és a pénzmosás: a jéghegy csúcsa

Aligha lehetne azt mondani, hogy korábban ismeretlen jelenség volt az adóparadicsomokat jellemző titoktárs, de az "offshore leaks", azaz az offshore szivárogtatások, konkrét példákat tártak fel a nyilvánosság előtt. Ám ami a világ számára láthatóvá vált, az mindössze egy kis szelete lehet a valóságnak. A Tax Justice Network (Adóigazságosság Hálózat) részére végzett átfogó kutatásában James Henry arra a becslésre jutott, hogy az offshore országokban és területeken elrejtett vagyon inkább 16 és 25 billió euró között mozog²⁵. Ez az elrejtett vagyon nem szerepel a társadalmi egyenlőtlenségekre vonatkozó elemzésekben, és ennek folytán nagyon hiányos képet kapunk arról, hogy hogyan oszlik meg a jómód a világban. Annyit tudunk, hogy ennek a vagyonnak a harmada a fejlődő országokat hagyja el. Más szóval Afrika nem nettó adósa a világnak, hanem nettó hitelezője²⁶.

Ezeket az adózás alól kivont pénzügyi forrásokat – függetlenül attól, hogy egyének vagy kiüresített társaságok (olyan vállalat, amely pénzügyi tranzakciók lebonyolítását szolgálja, miközben nem folytat egyéb üzleti tevékenységet és nincsenek számottevő aktívái) kezében vannak – a titoktartás leple fedezi, amelynek révén láthatatlanná válnak az adóhatóságok, valamint azon országok számára, amelyekből eredetileg származnak. A kiüresített társaságok labirintusán, valamint egyéb, a pénz valódi (vagyis "haszonélvezeti") tulajdonosainak elfedését szolgáló kreatív jogi szerkezetek révén tisztára lehet mosni ezeket a pénzügyi forrásokat, és vissza lehet vezetni őket a gazdaságba, mint jogszerűen megkeresett pénzügyi forrásokat²⁷.

Eljött a szabályrendszer megváltoztatásának ideje, hiszen évről évre ezek teszik lehetővé a fent említett gyakorlatokat. Ezen jelentés azt tekinti át, hogy egy sor európai ország miként kezeli ezeket a kihívásokat, valamint az adózással összefüggő tőkeáramlás és a szegénység elleni küzdelem közötti kapcsolatot.

Már vannak elérhető megoldások

Bár lehet oly módon érvelni, hogy az adók befizetése és a társadalmi hozzájárulás egyéni erkölcsi kötelezettség, ám végeredményben a választott politikai képviselők felelőssége, hogy hatékony jogszabályokat fogadjanak el ezen elvek érvényesítése végett. Csakis az állampolgárok elvárásait képviselő választott politikusok képesek azon rendszer felszámolására, amely ezeket a kétes jellegű tevékenységeket lehetővé teszi.

Az utóbbi időben a politikusok is megújult érdeklődéssel viszonyulnak a rendelkezésre álló szakmai megoldásokhoz. Európában számos, a következő szakaszban vázolt megoldást vizsgál jelenleg is az Európai Parlament és a Miniszterek Tanácsa. Ezek a kihívások globális jellegűek és minden országot érintenek. Ennek ellenére az EU szintjén kell olyan intézkedéseket hozni, amelyek a felelősségvállalás és a cselekvés melletti elköteleződés tanúbizonyságát adják. Továbbá sürgető feladat megoldást találni a homályosság és titokzatosság nemzetközi hálójára, valamint az igazságos adózás globális szintű megvalósítása. Ezért ez a jelentés vizsgálja az európai országok hozzáállását az adózáshoz kötődő tőkeáramlás és a szegénység leküzdésére irányuló nemzetközi fellépés közötti összefüggését illetően, illetve hogy az e téren tanúsított elkötelezettségük hogyan járulhat hozzá ezen problémáknak a nemzetközi közösség széles körét bevonó megoldásához.

Harc a titoktartás ellen

Egy lényeges lépés az adózás alóli kibújás elleni fellépésben – valamint a fenntarthatóbb nemzetközi pénzügyi struktúra megteremtéséért – annak biztosítása lenne, hogy a multinacionális vállalatok országokon átnyúló tranzakciói teljesen transzparenssek legyenek. Ez oly módon lenne megvalósítható, hogy a multinacionális vállalatok minden olyan ország tekintetében, amelyben egy adott vállalatcsoport működik, kötelesek lennének az alábbiak bejelentésére:

- A vállalat (vagy vállalatcsoport) nemzetközi áttekintése: minden egyes ország megnevezése, amelyben működik, valamint az egyes országokban üzleti tevékenységet folytató leányvállalatainak neve. A pénzügyi eredményei minden egyes olyan országban, ahol működik, megkülönböztetve a cégcsoporton belüli, illetve az azon kívüli vállalatoknak történő értékesítéseket, valamint a nyereséget, értékesítéseket, beszerzéseket és bérköltségeket.
- A társasági vagyon: A vállalat összes vagyontárgya egy adott országban, azok értéke és fenntartási költségei.
- Adózási információ: A teljes adókötelezettség adónemekre lebontva, valamint a valóban befizetett adó, szintén adónemekre lebontva.

Az ily módon kifejlesztett transzparencia révén lehetővé válna a nyereség, az adóbefizetések és az üzleti tevékenységek országokra lebontott összehasonlítása, ami az adózás alól való kibújás gyanúját és kockázatait is könnyebben kivizsgálhatóvá tenné. Emellett világosabb képet kapnánk a nemzeti és nemzetközi adórendszer közötti kölcsönhatásokról is. Egy ilyen jelentési rendszer értékét az EU is elismerte 2013 elején, amikor a számviteli irányelv módosítása kapcsán elfogadták az erdészeti és

bányászati vállalatok országokénti jelentéstételi kötelezettségét, és egyúttal szigorúbb országokénti jelentéstételi kötelezettségeket fogadtak el a IV. Tőkekövetelmény-Írányelv (Capital Requirements Directive, CRD) kapcsán²⁸.

Jelenleg vita folyik az EU-ban olyan javaslatokról, amelyek a nagyvállalatok tekintetében szabnának ki országokénti jelentéstételi kötelezettséget²⁹. Mindaddig azonban nem került betervezésre konkrét jogszabályjavaslat az Európai Parlament és a Miniszterek Tanácsa elé, annak ellenére, hogy az említett testületek egyes tagjai támogatásukat fejezték ki az elképzelés vonatkozásában³⁰.

Az országokénti jelentéstételen túlmenően nagyobb tisztánlátásra van szükség azt illetően is, hogy valójában ki rendelkezik azon pénzek felett, amelyeket világszerte különböző jellegű entitásokban tartanak. A valós tulajdonosok – tehát azok akik egy adott entitás tulajdonának a hasznélvezői vagy rendelkeznek afelett (innen származik a hasznélvezeti tulajdonos kifejezés) – a titoktartás fátyla mögé bújhatnak (azaz más országokban található közvetítők vagy más vállalatok mögé), aminek folytán akár a hatóságok, akár a nyilvánosság számára lehetetlenné válik annak felfedése, hogy valójában ki áll egy adott vállalat vagy más entitás mögött. A Pénzügyi Akciócsoport (Financial Action Task Force, FATF), amely az országok korrupció- és pénzmosás-ellenes erőfeszítéseit értékelő legfőbb nemzetközi intézmény, által kifejlesztett szabványokból is kiviláglik annak felismerése, hogy milyen fontos szerepet játszik a valódi, azaz a hasznélvezeti tulajdonosok kilétének tisztázása³¹. Mindaddig, amíg nem valósul meg az átláthatóság azon struktúrák valódi tulajdonosait, illetve irányítóit illetően, amelyekben a pénzeket tartják, vagy amelyekben keresztül ezeket átvezetik, addig ezek a szerkezetek a bűncselekmények, a korrupció és az adózás alól való kibújás menekülő útvonalaiként szolgálhatnak³².

Az EU-n belül különböző rendszerek működnek. Jelenleg folyik a vita egy, az Unió egészére kiterjedő, a hasznélvezeti tulajdonosokat tartalmazó nyilvántartás bevezetéséről az EU pénzmosás ellenes irányelvének (Anti Money Laundering Directive, AMLD) negyedik felülvizsgálatának részeként. De lényeges megfontolás, hogy ezek a regiszterek a nyilvánosság számára is elérhetőek legyenek és az állampolgárok – akik szintén adófizetők –, a civil társadalom szervezetei és más kormányok is hozzáférhessenek a bennük lévő információkhoz. A fent említett irányelv módosításáról szóló vita kiterjed a pénzmosással kapcsolatos bűncselekmények büntetési tételeire is, pontosabban arra, hogy az adócsalás a pénzmosás alapbűncselekményévé váljon-e vagy sem. Amennyiben hatékonyan kerül végrehajtásra, úgy ez nagyon súlyos büntetésekkel sújthatná ezen tevékenységeket³⁵.

Az AML irányelv negyedik revíziója egy átfogó cselekvési terv része, amelyet az Európai Bizottság egyéb, az adócsalás és az illegális adóelkerülés elleni harcot előremozdító kezdeményezésekkel együtt hozott nyilvánosságra³⁶. Többféle kezdeményezés, valamint két konkrét ajánlás is tartozik ezen cselekvési tervbe. Az utóbbiak közül az egyik közös ismérveket állapít meg az adóparadicsomok meghatározásához, és lehetővé teszi egy feketelista létrehozását. Ez egy további lehetőség lenne az EU-nak arra, hogy jó példával járjon elől az adózással összefüggő tőkekiáramlás elleni küzdelemben, oly módon, hogy nyomást fejt ki a titoktartást kínáló területekre és országokra annak érdekében, hogy azok megváltozassák a vonatkozó szabályait és szabályozásait. Ezzel a globális kihívások kialakulásában involvált szereplőkből azok legyőzésében részt vállaló partnerekké válhatnak.

Információcsere

A nemzetközi szinten működő vállalatok és vagyonos egyének adóterhének megállapítása, valamint az adókötelezettségek beszedése érdekében az adóhatóságoknak általában értesülniük kell a külföldön tartott vagyonokról és jövedelmekről. Az erre vonatkozó információkat ki kell cserélni azokkal a joghatóságokkal vagy országokkal, ahol ezeket a vagyonokat és jövedelmeket tartják. Eddig a legtöbb adóhatóság úgy jutott hozzá ehhez az információhoz, hogy egyenként nyújtott be azon adózás alól való kibújással gyanúsított állampolgárokra vonatkozó kérelmeket azokhoz a külföldi adóhatóságokhoz, amelyekkel erre kiterjedő egyezményt kötöttek. A legfőbb probléma ennek kapcsán az, hogy az érvényes kérelem megfogalmazásához már jelentős információval kell rendelkeznie az azt benyújtó hatóságnak. Ennek eredményeképp sok adóelkerülőt soha nem fognak tudni felelősségre vonni, hiszen az adóhatóságok eleinte nincsenek feltétlenül azon információk birtokában, amelyek megalapozhatnának egy ilyen kérelmet. Ennélfogva a kormányzatok – nem utolsósorban a G20 miniszterei 2013 szeptemberében – felismerték annak szükségességét, hogy az adózással kapcsolatos információcsere legyen automatikussá kellene válnia³⁷. Cselekvési tervében az OECD megfogalmazta, hogy a célja az automatikus információ-csere (automatic exchange of information, AEI). szabványok felé történő elmozdulás.

Létezik egy, eredetileg öt nagy tagállam által javasolt kísérleti EU kezdeményezés az AEI kipróbálására. Ehhez számos más EU-s és EU-n kívüli ország is csatlakozott³⁸. A megtakarítási adóra vonatkozó módosított irányelv – amely tartalmazza a résztvevő országok közötti automatikus információcserét az EU-n belüli megtakarítások után befizetett adókról – hasonlóképp visszakerült a politikai napirendre, miután évekig akadályozta tárgyalását és elfogadását, hogy nem minden EU tagállam vett részt benne³⁹.

A Pénzügyi Akciócsoport (Financial Action Task Force, FATF)

A FATF egy, a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása, valamint a tömegpusztító fegyverek terjedése ellenében 1989-ben létrehozott kormányközi testület. Ennek európai ága, az Európa Tanács Pénzmosás Elleni Intézkedésekkel és a Terrorizmus Finanszírozásával Kapcsolatos Szakértői Bizottsága (Council of Europe Committee of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures and the Financing of Terrorism, MONEYVAL) 1997-ben lett felállítva az Európa Tanács keretében belül. A célja annak értékelése, hogy az Európa Tanács tagjai betartják-e a FATF által létrehozott standardokat.

A MONEYVAL szakértői rendszeresen végeznek felülvizsgálatot a 30 tagállam mindegyikében. Ennek keretében minden egyes országot értékelnek annak mentén, hogy milyen mértékben felelnek meg az egyes FATF ajánlásoknak. Az értékelési skála a nem megfelelőtől (non-compliant, NC) kezdve a részben megfelelőn (partially compliant, PC) és javarészt megfelelőn (largely compliant, LC) keresztül a megfelelőig (compliant, C) terjed.

Az értékelést egy nemzetközi szakértői bizottság menedzseli és négytől hét évig terjedő időszakonként rendszeresen végzik el. Sajnálatos módon még mindig erősen átpolitizált a FATF-nak a nem együttműködő országokat és területeket felsoroló listájának összeállítása. Így például 2011-ben nem szerepelt a listán Luxemburg, annak ellenére, hogy több magasabb megfelelési pontszámmal rendelkező fejlődő ország bekerült³³. Luxemburg második helyen szerepel a Pénzügyi Titoktartás Index által összeállított 2013-as ranglistán³⁴.

Mindazonáltal a fent említett kezdeményezések mindegyikével kapcsolatban felmerül az a jelentős aggály, hogy a világ legszegényebb országainak problémáit, valamint az utóbbiak azokkal kapcsolatos meglátásait nem veszik figyelembe. Ezek közül néhánynak jelenleg nincs meg a kapacitása arra, hogy az elejétől fogva teljes mértékben viszonzni tudja az adózással kapcsolatos információk megosztását. Ettől függetlenül azonban súlyosan érinti őket az adózással kapcsolatos tőkeáramlás, amint azt az ABF Sugar példája is alátámasztja (lásd 1. doboz). Amikor külső értékelés alapján bebizonyosodik, hogy egy országnak nincs meg a kellő adminisztratív kapacitása az automatikus információ-megosztás viszonzására, ott fel kellene kínálni az érintett országoknak egy átmeneti időszakot, amely alatt még kialakíthatják a vonatkozó kapacitásokat, de már a globális AEI egyezmény részesei lehetnek. Ám a jobb módú országok között csekély támogatottsággal rendelkezik ez az igazságosabb megközelítés⁴⁰.

A rések betömése

Az adózás elkerülése céljából történő nagy tömegű tőkeáramlásokat és tőkeáthelyezést lehetővé tevő elromlott rendszer megjavításának alapvető építőeleme a vállalati információkhoz való nyilvános hozzáférés révén megvalósuló átláthatóság, valamint az automatikus információcsere. Immár elismerésre került, hogy bizonyos tevékenységek erodálják az országok adóalapját és ennek következtében a nyereségeket sikerül teljes mértékig kivonni az adózásból. A rendszer jelenlegi szabályai képtelenek ezen kihívások kezelésére. Ezt a G20 is felismerték, valamint látják azt is, hogy szükség van változásra a legszegényebb országok megsegítése érdekében. Az OECD, amelyet megbíztak ennek a munkának a támogatásával, az adóalap-erózió és nyereségátcsoportosítás (Base erosion and profit shifting, BEPS) – mármint a multinacionális vállalatok által – nevet adta ennek a kihívásnak.

Gigantikus horderejűek azok a problémák, amelyeket a nemzetközi adóreformok folyamata, mint amilyen az OECD-nek a BEPS-re vonatkozó cselekvési terve, kezelni hivatottak. A kettős adózást megakadályozni hivatott nemzetközi adóegyezmények immár a kettős "nem adózást" teszik lehetővé. A multinacionális vállalatok valódi gazdasági funkció nélküli közvetítő cégeket vagy kiüresített társaságokat hoznak létre annak érdekében, hogy hasznot húzassanak az adószereződések és egyéb fiskális megoldások nyújtotta előnyökből, beleértve a beruházási ösztönzéseként szolgáló adóengedményeket és a gazdasági társaságok létrehozására vonatkozó alacsony követelményeket (az úgynevezett "conduit", vagyis közvetítő országokban).

Annak ellenére, hogy kifejezett politikai szándék van ennek a problémának a kezelésére, jelenleg még messze vannak a kormányzatok a potenciális megoldások bevezetésétől. Az OECD két évre szóló cselekvési terve a döntéshozatali jogokat az OECD résztvevő országainál (összesen 34 ország) és a G20 tagjainak kezében hagyja. Ezek olyan fórumok, amelyeken nem vehetnek részt a világ legszegényebb országai, sőt, a leggazdagabbakból állnak össze, beleértve több titoktartást nyújtó országot, vagyis adóparadicsomot. Ez komoly hitelességi problémát vet fel a folyamat egészét illetően, hiszen az OECD és a G20 országai azok, akik a legtöbbet profitálnak a fennálló rendszerből.

Eme aggályokra reagálva az OECD⁴¹ homályosan utalt az ENSZ Adóügyi Szakértő Bizottságára, amely az ENSZ Gazdasági és Szociális Tanácsának (ECOSOC) égisze alatt működik⁴², és a legszegényebb országok nézeteit, álláspontját is figyelembe veszi. Ez utóbbi azonban nem rendelkezik döntéshozatali felhatalmazással. Teljes mértékig hiányzik ennek a megközelítésnek az indoklása,

valamint a részletek azzal kapcsolatban, hogy hogyan működne az a gyakorlatban.

A fejlődő országok, Norvégia⁴³ és jelentős számú civil szervezet⁴⁴ támogatásával azt javasolták, hogy kerüljön felállításra egy, az ENSZ égisze alatt működő kormányközi testület a célból, hogy koordinálja a nemzetközi adóügyekkel kapcsolatos tárgyalásokat. Ez egy politikai testület lenne, szemben a létező Szakértői Bizottsággal. Ám a fejlett országok kormányzatai közül sokan hallgatnak erről a javaslatról, vagy nyilvános nemtetszésüknek adtak hangot annak kapcsán. Az utóbbiak ehelyett olyan fórumokat szeretnének a kormányközi adóügyek központi testületeként látni, mint a G8, a G20 vagy az OECD⁴⁵.

A hivatalos fejlesztési segélyek és a politikák fejlesztési célú koherenciája

Hosszútávon a belföldi adóbevételeknek ki kellene váltaniuk a hivatalos fejlesztési segélyek (Official Development Assistance, ODA) szükségességét. Ám az ODA még mindig kritikus jelentőséggel bír az alapvető közszolgáltatások finanszírozásában és a legszegényebb emberek életének megsegítésében, különösen a legkevésbé fejlett országokban (least developed countries, LDCs), amelyekben a segélyek helyenként akár a bruttó nemzeti jövedelem (gross national income, GNI) 10%-át is meghaladják. Megfelelő alkalmazás esetén az ODA a kapacitásépítés és a belső erőforrások mozgósítása eszköze lehet hosszútávon. Lehetne a kormányzati elszámoltathatóság növelésére és az átláthatóság előmozdításához használni⁴⁶.

Az ODA kifejezett célja, hogy segítsen a szegénység felszámolásában és a szegények, valamint a társadalomból kirekesztett emberek életének javításában. Ám a konkrét donor gyakorlatok alááshatják ezeket a célokat. Ez a feltételekhez kötött segélyek (azon külföldi segélyek, amelyeket a segélyező országban, vagy egy meghatározott országcsoportban kell elkölteni); a nem megfelelő műszaki segélyezések; a közbeszerzési szerződések által nem hivatalosan feltételekhez kötött segélyek; valamint a segélyek kiszámíthatóságával kapcsolatos problémák miatt történhet. Ezek, az ODA gyakorlataiban rejlő problémák jelzik annak sürgős szükségességét, hogy bővítésre kerüljön a fejlődő országok kormányzatainak kapacitása és ezáltal hatékonyabban tudják mozgósítani a belső erőforrásaikat.

A hivatalos fejlesztési segélyeket célzatosabban lehetne felhasználni a fejlődő országok adminisztratív és politikaalkotó képességeinek fejlesztésére. A belső erőforrások mozgósításába történő befektetések magas hozadékkal járnának, hiszen az ODA, mint finanszírozási forrás négyeszer bizonytalanabb az adózásból szerzett állami bevételnél⁴⁷.

Jelenleg a hivatalos fejlesztési segélyeknek csak egy kis részét használják a belső erőforrások mozgósítására vonatkozó kapacitások fejlesztésére. Márpedig ezt a szintet növelni kellene annak érdekében, hogy felszabadítsuk azokat a potenciális erőforrásokat, amelyeket a hatékony és igazságos adózás tudna mozgósítani. Ha a fejlődő országok prioritásban részesítenék a belső erőforrások mozgósítását, akkor a nagyobb és jobban koordinált segélyek segíthetnének nekik ebben.

Az Afrikából történő nettó tőkekiáramlás 2013-ban sokkal nagyobb mértéket ér el, mint a kontinensre történő nettó beáramlás⁴⁸. Az EU tagállamok felléphetnének ennek megváltoztatása érdekében a politikák hatékony, fejlesztési célú koherenciája révén (policy coherence for development, PCD). Mechanizmusokat kellene kifejleszteni az adózással összefüggő tőkekiáramlásnak a fejlődő országokra kifejtett hatásának mérésére, és egyúttal az EU tagok PCD

erőfeszítéseinek részévé kellene tenni a nemzeti adópolitikák határon átnyúló hatásainak vizsgálatát. Ezáltal biztosítható lenne, hogy a kormányok nem veszik el egyik kezükkel, amit a másikkal adtak.

A nemzetközi adóigazságosság irányába tett valós előrelépés érdekében az európai kormányoknak felelősséget kell vállalniuk a legszegényebb országok egy részét sújtó, adózással kapcsolatos tőkeáramlásért. Ezt az itt körvonalazott reformok elfogadása révén tehetnék meg. Szükség van továbbá a civil társadalom bevonására is a megoldásokról szóló nyilvános vitába.

Magyarország

Általános áttekintés

Az elmúlt évben a magyar gazdaság még recesszióban volt, (a GDP reálértékben 1,7 százalékkal esett vissza), és az ország jövőbeli kilátásai is bizonytalanságokkal terhesek, tükrözve a magyar gazdaság sebezhetőségét. Nem valószínű, hogy Magyarország az évtized vége előtt bevezeti az eurót, és arra számíthatunk, hogy a fiskális politikai feszültségek fennmaradnak. A középtávú gazdasági növekedés kedvező esetben mérsékelt ütemű, 1,5-2 százalék körül lehet. Az elmúlt időszak több hullámban zajló költségvetési stabilizációjának magas ára volt: egyrészt jelentősen csökkent a beruházási ráta, másrészt visszaesett az üzleti bizalom is⁴⁹.

A teljes magyar adóztatás a GDP arányában valamivel elmarad az EU-átlagtól: 2011-ben (beleértve a társadalombiztosítási járulékokat is) 37 százalék volt. A közvetett adók szerepe kiemelkedő: ezt részben az általános ÁFA-kulcs 27 százalékos, kiugró mértékem részben pedig a számos más országban nem létező helyi iparűzési adó (HIPA) miatt. Nemzetközi összehasonlításban a vállalatok adóztatása összességében inkább alacsony, a 2009 óta bekövetkezett jelentős adóváltozások óta pedig a közvetlen adók szerepe mérsékelt. A személyi jövedelem adóztatásában megszűnt a progresszivitás, miközben a vállalatokat szektorális különadók terhelik többek között a pénzügyi, az energia-, a kiskereskedelmi és a telekommunikációs ágazatban⁵⁰.

2004-ben Magyarország az Európai Unió teljes jogú tagja lett, és ezzel vállalta, hogy a nemzetközi fejlesztésre fordított hivatalos fejlesztési segélyeket (Official Development Assistance, ODA) a bruttó nemzeti jövedelem (Gross National Income, GNI) arányában 2010-ig 0,17 százalékra, 2015-ig pedig 0,33 százalékra növeli. Bár ez a célkitűzés 2010-re nem teljesült, és vélhetően 2015-re sem fog, 2011-ig Magyarország fokozatosan növelni tudta nemzetközi fejlesztési hozzájárulását, mind euróban (2011-es változatlan áron mérve), mind pedig az ODA/GNI arányt tekintve. A 2011-ben elért 0,11 százalékos ODA/GNI arány átlagos mértékű az új EU-tagállamok között (a teljes Európai Uniót tekintve Magyarország a rangsor 21. helyét foglalja el ebből a szempontból)⁵¹.

Az elmúlt 20 év során fokozatosan és folyamatosan nőtt a globális pénzügyi offshore központokban bejegyzett magyarországi tulajdonossal rendelkező vállalkozások száma. A magyar cégek és magánszemélyek számára a közelmúltban Ciprus, a Seychelles-szigetek és Svájc voltak az elsősorú adóparadicsomok. A Tax Justice Network (TJN) 2012 júliusában készített átfogó elemzése a nemzetközi offshore működéséről arra a következtetésre jutott, hogy a világ legfejlettebb országait leszámítva Magyarország a 13. helyen (Európában Oroszország után a második helyen) áll abban a rangsorban, amely a nemzetközi tőkeáramlás negatív következményeit mutatja. A Magyarországról történő tőkeáramlás mértékét a TJN 180,2 milliárd euróra⁵² becsülte. Bár a témában járatos magyar szakértők túlnyomó többsége e sokkoló becslést eltúlzottnak⁵³ értékeli, a TJN elemzésének jelentős szerepe volt abban, hogy korábban nem tapasztalt, intenzív vita bontakozott ki szakértő közgazdászok, a civil szervezetek képviselői, a média és a politikai elit meghatározó szereplői között a tisztességes, fair adózásról⁵⁴.

A közelmúlt oknyomozó megközelítéssel készült kutatásai ugyanakkor rámutattak arra is, hogy Magyarország a nemzetközi offshore világában kettős szerepkörben van jelen. Bizonyos magyarországi települések ugyanis a nemzetközi offshore kedvelt célpontjainak is számítanak. Elsősorban azok a települések játszhatnak ilyen szerepet, amelyekben a helyi iparűzési adó (HIPA)

kulcsa nulla, illetve egyidejűleg a földrajzi elhelyezkedésük kedvezőnek számít. Az érintett települések jellemzően a Közép-Magyarország régióban találhatóak, vagyis a főváros, illetve a nemzetközi repülőtér közelében, és rendelkeznek a működő üzleti környezet elemi feltételeivel. Figyelemre méltó, hogy ezek a települések többek között cseh és szlovák közép vállalkozások, valamint brazil és mexikói nagyvállalatok számára is vonzó offshore célpontokként működnek.

Nemzeti pénzmosás elleni szabályozás

Magyarország a közelmúltban jelentős erőfeszítéseket tett annak érdekében, hogy a pénzmosás elleni küzdelemben a magyar szabályozás teljes mértékben összhangban legyen az EU szabályozásával és az európai irányelveket, illetve az egyes országok számára konkrét ajánlásokat megfogalmazó szervezet, az Európa Tanács Pénzmosás Elleni Bizottsága, a MONEYVAL javaslataival. Ebben a folyamatban 2013-ban kiemelt lépés volt a 2013. évi LII. törvény elfogadása „a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról” (a 2007. évi CXXXVI. törvény és egyes kapcsolódó törvények módosításáról). Ennek elismeréseként a MONEYVAL 2013 őszi 42. plenáris találkozásán Magyarországot levették a pénzmosás elleni szabályozás ügyében kiemelt beszámolóra kötelezett országok listájáról, így jelenleg Magyarországnak az OECD égisze alatt a nemzetközi pénzmosás elleni közös fellépés érdekében életre hívott független munkacsoport (a FATF) értékelése nyomán is csupán normál jelentéstételi kötelezettsége van⁵⁵. Az OECD Globális Fórum (GFT) az „adózás céljából megvalósítandó átláthatóság és információcsere érdekében” szintén úgy értékeli, hogy a pénzmosás elleni szabályozás terén a magyar jogalkotás számottevően javult a közelmúltban, és közeledett a nemzetközi egyezményekben megfogalmazott normákhoz, illetve irányelvekhez⁵⁶. Továbbra is gondot jelent azonban, hogy a tulajdonlás kérdésében, különösen a Magyarországon bejegyzett külföldi vállalkozásokat tekintve a tulajdonosi adatok elérhetősége nem teljeskörűen biztosított.

A pénzmosás elleni fellépés kiemelt szervezete Magyarországon a Nemzeti Adó- és Vámhivatal Központi Hivatala (NAV KH) Pénzmosás Elleni Információs Iroda (PEII), amely rendszeresen jelentéseket tesz közzé, tájékoztatást nyújtva a pénzmosás szempontjából gyanúsként rögzített tranzakciók alakulásáról. 2005-2009 között a PEII 235 esetben jelzett olyan tranzakciót a jogalkalmazó hatóságok felé, amelyben a pénzmosás gyanúja vélelmezhető volt (egyetlen esetben sem merült ugyanakkor fel a terrorizmus finanszírozásának gyanúja). A gyanúra okot adó esetek éves száma 6 és 88 között ingadozott. Bár módszertani változások miatt a 2010 előtti és utáni adatok nem hasonlíthatók közvetlenül össze (a 2010-2012 közötti adatok a pénzügyi és nem-pénzügyi szolgáltatók bejelentéseinek önbevallására épülnek), a PEII adatai arra utalnak, hogy 2009 óta Magyarországon a pénzmosással kapcsolatos esetek száma növekvőben van.

Az adófizetés és a tényleges tulajdonlás átláthatósága

A magyar vállalkozásokkal kapcsolatos alapadatok bizonyos köre nyilvánosan és ingyenesen elérhető a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium szervezeti egységeként működő Céginformációs és az Elektronikus Cégljárásban Közreműködő Szolgálat honlapjáról. A hivatalos magyar cégregisztrációs adatokat az illetékes cégbíróságok adják, ezek szolgálnak a minden hét első napján frissített cégregiszter alapjául is. Az elektronikus cégregiszterben ingyenesen hozzáférhető adatok köre ugyanakkor meglehetősen korlátozott (a nem-elektronikus, fizikailag tehát korlátozott hozzáférésű, illetve nem ingyenesen elérhető adatok köre lényegesen tágabb). Ez praktikus azt jelenti, hogy többek között az éves nyereségadatok, valamint a vállalatok adófizetésére vonatkozó adatok

hozzáférhetősége nem feltétlenül biztosított. Hasonló kritika fogalmazódik meg a tulajdonosi státusszal (végső tulajdonos személyek, illetve részvényesek) kapcsolatban is⁵⁷.

A tényleges tulajdonlást illetően alapvető probléma, hogy Magyarország a cégek tulajdonosai esetében nem közöl részletes bontást a cégregiszterben, amely az éves vállalati mérlegeket sem tartalmazza. További probléma, hogy a nemzetközi tranzakciókat bonyolító vállalkozásoktól Magyarország nem követeli meg az országról országra történő pénzügyi jelentést (country-by-country financial reporting)⁵⁸.

A PEII jelentéseiből elérhetők bizonyos információk a Magyarországra vonatkozó, adózással kapcsolatos és gyanúra okot adó nemzetközi pénzmozgásokról. Miközben a magyar PEII számára megfogalmazott külföldi társszervezetektől érkező megkeresések száma folyamatos emelkedést mutat, a magyar PEII külföldi társszervezetek számára megfogalmazott megkeresései csökkentek 2009 és 2011 között, de emelkedtek a múlt évben. A nemzetközi együttműködés a rendelkezésre álló információk fényében rendszeresnek látszik. Magyarország a Tax Justice Network jelentése szerint is megfelelően kooperál más államok hatóságaival a pénzmosás és a kapcsolódó egyéb bűnesetek elleni fellépésben⁵⁹. Arról viszont nincs pontosabb információnk, hogy ez az együttműködés pontosan mely országokkal kapcsolatban valósul meg; így azt sem tudjuk, hogy az információcsere kiterjed-e a fejlődő országokra.

Az EU-szabályozás és a globális szabályozás támogatása

A témakörben Magyarország regulációs szerepvállalásával kapcsolatban – mind az EU-szabályozást, mind a globális szabályozást illetően – célszerű leszögezni, hogy Magyarország relatív szerepe a nemzetközi fejlesztési együttműködésben viszonylag mérsékelt a fejlettebb nyugat-európai EU-tagállamokhoz képest. Ezzel is magyarázható, hogy a nemzetközi fejlesztéssel kapcsolatosan az adózási szolidaritás hiányzik a magyar közbeszédből. Magyarország ugyanakkor tipikusan támogatja a témában benyújtott európai kezdeményezéseket, és jellemzően a kritikus területeken sem mutat elzárkózást.

Hivatalos fejlesztési támogatás és a fejlesztési politikai koherenciája

Magyarország nemzetközi fejlesztési politikai stratégiája jelenleg változóban, revízió alatt van. A civil szervezetek számára megküldött előzetes stratégiai anyagok nem tesznek említést a nemzetközi fejlesztésben az adózással kapcsolatos tőkeáramlás elleni küzdelem integrált támogatásáról. Az előzetes stratégiai anyagok nem tartalmazzak irányelveket arról sem, hogy a nemzetközi fejlesztési projektek implementációja során a pénzügyi titkossággal kapcsolatos szempontokat hogyan célszerű a joghatóságoknak kezelni. Nincsenek nyomai annak sem, hogy a résztvevő magánvállalkozásoknak eleget kellene tenniük az országról országra történő pénzügyi jelentés kötelezettségének. Jelenleg ugyanakkor ezek a kérdések Magyarországon jórészt csupán teoretikusak: a magyar magánvállalkozások csekély mérete és nemzetközi fejlesztésben történő igen szerény szerepvállalása következtében a jelzett probléma empirikus relevanciája rövid- és középtávon mérsékelt.

Bár az offshore miatti pénzügyi áramlásokról heves politikai csatározások zajlanak Magyarországon, és ennek során a jelenség káros következményei egyre jobban tudatosulnak a magyar közvéleményben, a fejlődő országokkal kapcsolatos szolidaritás momentuma nem szokott felmerülni az illegális pénzmozgásokat és az adózás alóli kibújást érintő viták kapcsán. Ennek feltehetően két oka van: egyrészt az, hogy a magyar nemzetközi fejlesztési politika egyik kiemelt célja a magyar magánvállalkozások fejlődő országokban történő piaci expanziójának segítése, másrészt az, hogy a

magyar közvélemény ismeretei a humanitárius segítségnyújtás és a nemzetközi fejlesztés kérdéseiben általában lényegesen szerényebbek az Európai Unió átlagánál.

Összegzés

A magyar szakpolitikai környezetre még mindig erősen rányomják bélyegüket a közelmúlt negatív gazdasági folyamatait; a fiskális kiigazítások többszöri hulláma után Magyarország növekedési potenciálja szerény, a helyi üzleti környezet pedig bizonytalanságokkal terhes. Eközben zavarba ejtő, hogy kisebb helyi offshore bázisok is kialakulóban vannak Magyarországon. Az offshore paradicsomok, az illegális tőkeáramlás és az adózás alóli kibújás kérdéskörében jó ideje szenvedélyes politikai viták zajlanak, de ezekből a vitákból teljességgel hiányzik a fejlődő országok iránti szolidaritás motívuma. Annak ellenére, hogy az utóbbi időben a pénzmosás elleni küzdelemmel kapcsolatos szabályozást tekintve javított helyzetén, Magyarországnak még jelentős tennivalói vannak az átláthatóság megfelelő biztosítása érdekében. Biztosítani kellene továbbá, hogy a témakörben a kormányzat által megrendelt szakértői tanulmányok és szakpolitikai kockázatértékelések, illetve elemzések eredményei eljussanak a nyilvánossághoz, a civil szervezetekhez és a magángazdasági szereplőkhöz – ezáltal hatékonyan segíthető lenne a globális szegénység és az adózáshoz kapcsolódó tőkeáramlások közötti kapcsolat tudatosulása is.

Jelen összefoglaló készítése közben a szerkesztők több illetékes államigazgatási szerv képviselőjével is találkoztak, bár legtöbbször csupán a formális okokból már elkészített és nyilvánosan elérhető (információtartalmukban viszont korlátos) anyagokról kaptak információt. A jelentés elkészítéséhez ugyanakkor oknyomozó újságírók, illetve az akadémiai szférában dolgozó kutatók és egyéb szakemberek is segítséget nyújtottak.

Konklúzió

Ez a jelentés arra jut, hogy a 13 vizsgált országban az adózással kapcsolatos tőkeáramlást megfékezni kívánó kormányzati intézkedések messzemenően nem elegendőek a kihívás nagyságrendjéhez képest. Az egyes országok szintjét elemezve a jelentés kiemeli, hogy a legtöbb tanulmányozott kormány csak korlátozott jellegű pénzügyi jelentéstételt, illetve egyéb adatszolgáltatást követel meg a vállalatoktól. Továbbá nem hajlandóak több és nagyobb jelentőséggel bíró információkat szolgáltatni polgáraiknak, amelyek révén fel lehetne lépni az adózással kapcsolatos tőkeáramlás ellen.

Bár EU-s szinten az országokénti pénzügyi jelentéstétel kapcsán a közelmúltban elért előrelépések okán nagyobb lendületet vettek az idevonatkozó erőfeszítések, ez messze nem elegendő. Egyes kormányzatok támogatásukról biztosították az országokénti jelentéstétel intézményét, de más kormányok egyelőre nem állnak ki emellett. És bár retorikai szinten több kormány is elkötelezte magát az automatikus információcsere mellett, komoly aggályok kapcsolódnak ahhoz a folyamathoz, amellyel egy ilyen mechanizmust ki kellene alakítani.

A vizsgált országok túlnyomó többsége támogatását fejezte ki a G20/OECD által vezetett, adóügyekkel kapcsolatos automatikus információcsere megvalósítására vonatkozó folyamat tekintetében. Ezzel kapcsolatban azonban magas a kockázata annak, hogy egy ilyen globális "standard" nem terjed majd ki a korlátozott kapacitással rendelkező országokra - illetve nem lesz alkalmazva azokra -, és nem tartalmaz majd egy átállási időszakot azon országok esetében, amelyeknek még időre lesz szükségük a vonatkozó kapacitások kifejlesztéséhez.

Az összes vizsgált országgal kapcsolatosan fennálló jelentős aggály, hogy gyakorlatilag egyáltalán nincs politikai akarat a kormányok belföldi közpolitikája és az EU-s, illetve nemzetközi tárgyalásokon elfoglalt álláspontja közötti olyan összhang megteremtésére, amely a nemzetközi fejlődésre is összpontosít. Bár a vizsgált kormányok közül többen is felismerik a belső erőforrások mozgósításának jelentőségét a segélyfüggőség csökkentésében és a globális szegénység elleni fellépésben, ez a felismerés nem jelenik meg a fennálló nemzeti és multilaterális közpolitikában és szabályozásban.

Valóban, több, a vizsgálat középpontjában álló országhoz kapcsoló példa mutat rá arra, hogy a fejlődő országok potenciális adóbevételeit közvetlenül csökkenti az érintett fejlett országok adópolitikája. Komoly aggodalomra ad emellett okot a vizsgált kormányok azon hajlandósága, hogy az OECD irányítsa a döntéshozatalt ezen a közpolitikai területen. Az OECD tagsága korlátozott és számos tagját jelentős felelősség terheli az adózással kapcsolatos tőkeáramlás problémájának kialakulásában. A döntéshozatali jogköröknek az OECD-n belül történő elhelyezése jelentősen csökkenti az olyan megoldások megvalósításának valószínűségét, amelyek minden ország állampolgáira, de különösen a fejlődő országokban élőkre nézve igazságosak és befogadó jellegűek.

Miközben világszerte megszorító intézkedéseket vezetnek be, emberek milliói fizetnek naponta azért, mert felelősségre vonhatatlan vállalatok pénzügyi értelemben igazságtalanul cselekednek. A vállalatokat ellenőrizetlenül hagyták, sőt, esetenként még aktívan segítették is ebben a kormányzataink.

Az adóigazságtalanság korunk egyik legnagyobb botránya. Ez a minden országra kiterjedő, fenntartható és igazságos fejlődés egyik legsúlyosabb akadálya. A szegénység növekedése kapcsán az emberek a mindennapi életük során érzékelik az adózással kapcsolatos tőkekiáramlás hatásait. Legfőbb ideje már az adóigazságosság nemzetközi szinten történő megvalósításának. Az emberek ezt már tudják, és a kormányaink is lassan kezdik felfogni, hogy lépniük kell. Itt az ideje, hogy a cselekvésüket összhangba hozzák a retorikájukkal.

**A jelentés eredeti, az összes ország-jelentést tartalmazó angol nyelvű verziója
letölthető a DemNet Alapítvány honlapjáról: www.demnet.hu**

Az eredeti jelentés az Eurodad (www.eurodad.org) koordinálása mellett, tizenhárom, a projektben résztvevő ország civil szervezeteinek közreműködésével, az Európai Unió támogatásával valósult meg.

További információ: Bördős Éva, projektvezető (bordos.eva@demnet.org.hu)

**DEMOKRATIKUS JOGOK FEJLESZTÉSÉÉRT
ALAPÍTVÁNY**

**FOUNDATION FOR DEVELOPMENT OF
DEMOCRATIC RIGHTS**

1052 Budapest, Apáczai Csere János u. 1. IV/40., Hungary telefon: +36 1 411 0410, 411 0411 fax: +36 1 328 0874 info@demnet.org.hu www.demnet.hu

Jegyzetek

- ¹ See glossary for this report's use of these terms.
- ² See glossary for this report's use of these terms.
- ³ See current EU definition of SME here <http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/sme-definition/>
- ⁴ Murphy, R. (2012). *Closing the European Tax Gap. A report for Group of the Progressive Alliance of Socialists & Democrats in the European Parliament.*
- ⁵ Estimate for 2010 is \$858.8 billion to \$1,138 billion. Source: Global Financial Integrity (2012), *Illicit Financial Flows from Developing Countries: 2001-2010*. GFI estimates that, in the case of Africa, around 3% of illicit financial flows are caused by corruption. Criminal activities make up 30-35% and commercial tax evasion is estimated to account for 60-65%, accessible at www.gfintegrity.org/storage/gfip/documents/reports/gfi_africareport_web.pdf
- ⁶ However, as this figure covers illegal activities such as corruption, trafficking etc., it must be assumed that these estimated criminal proceeds, if detected, could be integrated into the economy, but would probably not occur if anti-money laundering regulation was more effective.
- ⁷ \$160 billion per year. Source: Christian Aid (2008), *Death and Taxes: The True Toll of Tax Dodging*, accessible at <http://www.christianaid.org.uk/images/deathandtaxes.pdf>
- ⁸ United Nations (2013), *The Millennium Development Goals Report*, accessible at <http://www.un.org/millenniumgoals/pdf/report-2013/mdg-report-2013-english.pdf>
- ⁹ Concord (2013), *Aidwatch report 2013*, available at <http://aidwatch.concordeurope.org/>
- ¹⁰ Ortiz, I. and Cummins, M. (2013). *The Age of Austerity – a review of Public Expenditures and Adjustment Measures in 181 Countries, Initiative for Policy Dialogue and South Centre*, available at http://cadtm.org/IMG/pdf/Age_of_Austerity_Ortiz_and_Cummins.pdf
- ¹¹ Ibid
- ¹² Eurostat (2013), *Taxation Trends in the European Union*, 2013 Edition, accessible at http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/taxation/gen_info/economic_analysis/tax_structures/2013_report.pdf
- ¹³ OECD, *Consumption Tax Trends 2012*, available at <http://www.oecd.org/tax/consumption/oecdconsumptiontaxtrendspublications.htm>
- ¹⁴ See for example KPMG online, 21 February 2013, Press release: Average corporate tax rates continue decline, indirect tax rates rise, accessible at <http://www.kpmg.com/sg/en/pressroom/pages/pr20130221.aspx>
- ¹⁵ Reuters online, 15 October 2012, *Special Report: How Starbucks avoids UK taxes*, accessible at <http://www.reuters.com/article/2012/10/15/us-britain-starbucks-tax-idUSBRE89E0EX20121015>
- ¹⁶ BBC news online, 16 October 2012, *Starbucks 'paid just £8.6m UK tax in 14 years'*, accessible at <http://www.bbc.co.uk/news/business-19967397>
- ¹⁷ ActionAid has examined all of Illovo Sugar Ireland's available accounts since 2005, which state clearly: "The company has no employees." ABF subsequently stated that the "company employs some 20 individuals, the notes to the company's accounts failed to reflect this". http://www.actionaid.org/sites/files/actionaid/sweet_nothings.pdf
- ¹⁸ ActionAid (2013), *Sweet Nothings*, available at http://www.actionaid.org/sites/files/actionaid/sweet_nothings.pdf
- ¹⁹ ActionAid, (2013), *Sweet Nothings*, http://www.actionaid.org/sites/files/actionaid/sweet_nothings.pdf ABF's response to the ActionAid investigation at this link: http://www.abf.co.uk/media/news/2013/media_statement_on_actionaid_report ActionAid response to ABF's statement at this link: <http://www.actionaid.org.uk/news-and-views/five-questions-for-associated-british-foods-to-answer-in-relation-to-actionaids-sweet>
- ²⁰ See more <http://offshoreleaks.icij.org/>
- ²¹ ICIJ, 6 April 2013, *French Banks Traded in Secrecy*, available at <http://www.icij.org/offshore/french-banks-under-palm-trees>
- ²² ICIJ, 4 April 2013, *Deutsche Bank Helped Customers Maintain Hundreds of Offshore Entities*, available at <http://www.icij.org/offshore/deutsche-bank-helped-customers-maintain-hundreds-offshore-entities>
- ²³ The Guardian Online, 25 November 2012, *Sham directors: the woman running 1,200 companies from a Caribbean rock*, available at <http://www.theguardian.com/uk/2012/nov/25/sham-directors-woman-companies-caribbean>
- ²⁴ ICIJ, 3 April 2013, *Taxmen Have Little Clue of Offshore Companies Owned by Greeks*, available at <http://www.icij.org/offshore/greek-tax-authorities-have-little-clue-about-offshore-companies-owned-citizens>
- ²⁵ Henry, J.S. (2012). *The Price of Offshore Revisited*, Tax Justice Network, accessible at http://www.taxjustice.net/cms/upload/pdf/Price_of_Offshore_Revisited_120722.pdf
- ²⁶ African Development Bank and Global Financial Integrity (2013), *Joint report: Illicit Financial Flows and the Problem of Net Resource Transfer from Africa 1980-2009*, accessible at <http://www.afdb.org/fileadmin/uploads/afdb/Documents/Publications/Illicit%20Financial%20Flows%20and%20the%20Problem%20of%20Net%20Resource%20Transfers%20from%20Africa%201980-2009.pdf>
- ²⁷ Marriage, A. (2013), *Secret Structures, Hidden Crimes*, accessible at <http://eurodad.org/files/integration/2013/01/Secret-structures-hidden-crimes-web.pdf>
- ²⁸ European Union, *Directive 2013/36/ EU of the European Parliament and of the Council, 26 June 2013. On access to the activity of credit institutions and the prudential supervision of credit institutions and investment firms*, Page 47, accessible at <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:176:0338:0436:EN:PDF>
- ²⁹ Bloomberg online, 23 May 2013, *EU Seeks Country-by-Country Tax Disclosure for Large Companies*, <http://www.bloomberg.com/news/2013-05-23/eu-seeks-country-by-country-tax-disclosure-for-large-companies.html>
- ³⁰ Hagelüken, A. "Transparenz, nein danke!", *Süddeutsche Zeitung*, 10 October 2013, reprinted on www.sven-giegold.de/2013/transparenz-nein-danke/
- ³¹ Financial Action Task Force, *International Standards on Combating Money Laundering and the Financing of Terrorism & Proliferation - The FATF Recommendations*, available at http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/recommendations/pdfs/FATF_Recommendations.pdf
- ³² Global Witness (2013), *Briefing: Anonymous Shell*

- companies, accessible at <http://www.globalwitness.org/sites/default/files/library/Anonymous%20Companies,%20updated%20September%202013.pdf>
- ³³ CFCF-Terre Solidaire (2011), *Paradis Fiscaux: Le G20 de la Dernière Chance* accessible at <http://ccfd-terresolidaire.org/IMG/pdf/ccfd-rapport-g20-2011-net-2.pdf>
- ³⁴ Financial Secrecy Index 2013 accessible at <http://www.financialsecrecyindex.com/introduction/fsi-2013-results>
- ³⁵ European Commission, *Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on the prevention of the use of the financial system for the purpose of money laundering and terrorist financing*, COM(2013/045 final - 2013/0025 (COD), accessible at http://eur-lex.europa.eu/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!DocNumber&lg=EN&type_doc=COMfinal&an_doc=2013&nu_doc=45
- ³⁶ European Commission (2012), *Communication from the Commission to the European Parliament and the Council – An Action Plan to strengthen the fight against tax fraud and tax evasion*, COM(2012) 722 final, accessible at http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/taxation/tax_fraud_evasion/com_2012_722_en.pdf
- ³⁷ Statement adopted at the G20 in Russia in September 2013 – see <http://www.g20.org/documents/>
- ³⁸ Transparency International, 21 May 2013, Press statement: EU leaders must end financial secrecy, reprinted at <http://taxjustice.blogspot.ch/2013/05/transparency-international-eu-leaders.html>
- ³⁹ CSO response to the OECD BEPS action plan (2013). *Fixing the Cracks in Tax*, accessible at http://www.taxjustice.net/cms/upload/pdf/Fixing_130902_the_Cracks.pdf
- ⁴⁰ Supported by findings of this report, but see also Christian Aid (2013), *Automatic for the People*, available at http://www.christianaid.org.uk/Images/Automatic_information_exchange_briefing.pdf
- ⁴¹ Pascal St Amans, representing OECD at panel of the OECD annual forum 2013 on taxation
- ⁴² See more <http://www.un.org/esa/ffd/tax/>
- ⁴³ Norwegian Ministry of Foreign Affairs, *Sharing for Prosperity*, Meld. St. 25 (2012-2013), available at <http://www.regjeringen.no/en/dep/ud/documents/propositions-and-reports/reports-to-the-storting/2012-2013/meld-st-25-20122013-2/9.html?id=732532>
- ⁴⁴ See for example <http://www.socialwatch.org/node/13313>
- ⁴⁵ Supported by findings of this report
- ⁴⁶ Concord (2013). *AidWatch* report
- ⁴⁷ <http://www.publications.parliament.uk/pa/cm201213/cmselect/cmintdev/130/130.pdf>, see especially paras 72-75
- ⁴⁸ African Development Bank and Global Financial Integrity (2013), *Joint report: Illicit Financial Flows and the Problem of Net Resource Transfer from Africa 1980-2009*, accessible at <http://www.afdb.org/fileadmin/uploads/afdb/Documents/Publications/Illicit%20Financial%20Flows%20and%20the%20Problem%20of%20Net%20Resource%20Transfers%20from%20Africa%201980-2009.pdf>
- ⁴⁹ European Commission (2013), *Hungary: Improving external balances amidst a lacklustre economic performance*, accessible at http://ec.europa.eu/economy_finance/eu/forecasts/2013_spring_forecast_en.htm, pp 72-73.
- ⁵⁰ Eurostat (2013), *Taxation trends in the European Union – Data for the EU Member States, Iceland and Norway*. ISBN 978-92-79-28852-4. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- ⁵¹ Leiszen, M. (2013), *'Aid for Trade' or 'Aid to Trade' Hungarian Trade Relations and International Development*. Budapest: Center for Policy Studies, Central European University. Available at: https://cps.ceu.hu/sites/default/files/field_attachment/page/node-35371/policy-papercpsleiszenaid4tradefinala.pri12013.pdf
- ⁵² Bisnode Hungary (2013), *Semmi sem vet gátat az offshore-nak* [No obstacle for offshore expansion.] Available at: <http://www.bisnode.hu/hir/39> (Date of Registry: 12 April 2013).
- ⁵³ Henry, J.S. (2012), *The Price of Offshore Revisited*, Tax Justice Network, accessible at http://www.taxjustice.net/cms/upload/pdf/Price_of_Offshore_Revisited_120722.pdf
- ⁵⁴ See for example atlatzo.hu, 6 August 2012, *Magyar offshore-vagyoni mennyi az annyi?* [Hungarian Offshore Wealth: How Much Is That in Reality?], available at: <http://atlatzo.hu/2012/08/06/magyar-offshore-vagyoni-mennyi-az-annyi/>
- ⁵⁵ MONEYVAL (2010), *Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism. Hungary. Report on Fourth Assessment Visit*
- ⁵⁶ OECD Global Forum on Transparency and Exchange of Information for Tax Purposes (2011), *Hungary. Peer Review Report, Phase 1, Legal and Regulatory Framework*, accessible at <http://www.eoi-tax.org/jurisdictions/HU#peerreview> And OECD Global Forum on Transparency and Exchange of Information for Tax Purposes (2011b): *Tax Transparency 2011: Report on Progress*
- ⁵⁷ See more <http://www.e-ceggyezek.hu>
- ⁵⁸ See more <http://www.e-ceggyezek.hu>
- ⁵⁹ Financial Secrecy Index 2011, available at: <http://www.financialsecrecyindex.com/2011results.html>